Till frågan om runsvenska dialekter

Av Henrik Williams

Inget levande talspråk saknar variation; man måste räkna med att såväl idiolekter, sociolekter som dialekter tillhör alla språkstadier. Att dialektologin som ämne ändå koncenterarar sig på folkmål talade i modern eller nästan modern tid beror naturligtvis på materialläget. Regionalt språk och/eller icke-standardspråk tenderar att bli underrepresenterat i alla historiska texter och är därför svårare att komma åt och svårare att undersöka. Ändå är merparten av det svenska dialektmaterialet faktiskt skriftligt, nedskrivet av mer eller mindre övade dialektuppteckнare. Inte heller saknas dialektologiska överväganden i undersökningar av historiska texter; man kan exemplifiera med filologernas långtgående försök att proveniensbestämma författarna av vissa fornsvenska texter (se t.ex. Thorell 1951:214 f., Ronge 1957:297 och Moberg 1984:217 f.).

Trots att dialektundersökningar alltså har utförts på både skriven text och utdöda språkskeden dröjde det mycket länge innan den allra äldsta svenskan, runsvenskan, blev uppmärksammad från dialektologisk synvinkel. Runsvenskan är känd från c:a 2 500 vikingatida runinskrifter från medeltida svenskt område. En del, uppskattningsvis ett hundratal, av de c:a 700 medeltida inskrifterna från nutida svenskt område är också att betrakta som runsvenska, nämligen i de fall de daterar sig till tiden före 1225 och inte härstammar från Gotland, skånelandskapen, Bohuslän eller Jämtland.

Denna uppsats gör inte några som helst anspråk på att uttömmande behandla runsvensk dialektologi. Jag kommer att ge en kort forskningsöversikt och några exempel på sannolika dialektala drag i runtexterna, men min avsikt är lika mycket att uppmärksamma problematiken i denna typ av forskning och att göra runmaterialet mera känt för de egentliga dialektologerna.

Att man måste räkna med dialekter redan under runsvensk tid är naturligtvis självklart och har också antagits av ett antal runforskare under 1600-, 1700-, 1800- och 1900-talen (se Williams 1990:174 m. litt.). Konstaterandet till trots har mycket få seriösa försök gjorts att klarlägga den regionala fördelningen av runsvenska språkdrag. Den första lyckade studien utfördes av den amerikanske skandinavisten James Massengale i en artikel med den betecknande titeln »A Test Study in Runic Dialectology» (1972). Han karterar där spridningen av det mycket vanligt förekommande dem. pron. *þannsi* 'denna' (ack. sg. mask.).

28-950271

Massengale kunde påvisa två centralområden, ett i Danmark och sydvästra Sverige där formen *þannsi* o.dyl. dominerar och ett i mälardalsområdet där formen *þennsa* o.likn. överväger. Mellan dessa kärnområden återfinns en övergångszon, omfattande Östergötland, där formerna möts och konkurrerar. Spridningsmönstret är av traditionellt dialektgeografisk typ och kan återges isoglossiskt.

En undersökning enligt Massengales modell har utförts av Rune Palm (1988) med liknande resultat. Palm kunde konstatera att preteritumformen av verbet *ræisa* 'resa', vilken uppträder i de två varianterna *ræisþi/ræisþu* och *ræisti/ræistu*, som tidigare ansetts vara kronologiskt fördelade, istället uppvisar en klart regional spridning enligt det mönster som Massengale har påvisat. Formen *ræisþi/ræisþu* dominerar i sydväst medan t.ex. de nästan 1 300 vikingatida runinskrifterna i Uppland bara uppvisar fyra belägg på denna variant. Senare har Palm (1992) lagt fram en avhandling som fokuserar regionala frågor.

De två nämnda lexemen belägger en regional fördelning av språkdrag som i det första fallet är morfologisk och i det andra fonologisk. Det säger sig självt att dialektal variation berör språkets alla nivåer, alltså även syntaktiskt och lexikalt. Ett syntaktiskt fenomen är exempelvis bruket av relativpartikeln *es* 'som', vilket kan ha en geografisk koppling.[1]

Lexikalt är det ganska lätt att upptäcka ord med dialektliknande spridning. Ett exempel är verbet *marka* 'märka, rista' med knappt 20 belägg (se Peterson 1994b:33 f.). Ordet har en exklusiv distribution till runstenslandskapen längs kusten norr om Mälaren, dvs. Uppland, Gästrikland, Hälsingland och Medelpad. Under fornsvensk tid är det belagt bara en gång, i Upplandslagen, och en gång i uttrycket *af marka*, i Hälsingelagen, vilket bekräftar den dialektgeografiska utbredningen.

Ett annat verb som har en intressant spridningsbild är *fāði*, 3 pers. pret. sg. av *fā* 'måla, rista'. Det är belagt bara i nio runsvenska inskrifter (se Peterson 1994b:11); i fem fall rör det sig om tidigvikingatida inskrifter: Rök, Kälvesten, Oklunda, Sparlösa och Gursten, alltså med en götaländsk koncentration. Verbet är också belagt i en sjätte inskrift från samma period, Forsaringen i Hälsingland (se Liestøl 1979), vilket tyder på att det varit allmänt spritt under tidig vikingatid – det är mycket ont om runinskrifter i mälarlandskapen från 800- och 900-talen. Intressant nog är de tre nedslagen under senvikingatiden alla från inskrifter i just Hälsingland. Den mest näraliggande tolkningen är att vi i de senast nämnda inskrifterna har att göra med ett reliktområde, ett klassiskt dialektologiskt fenomen.

Till ovan konstaterade runsvenska isoglosser kan läggas några observationer om den fonematiska vokalnasaliteten under sen vikingatid. Vissa tecken tyder på att fenomenet haft en starkare ställning i landskapen norr om Mälaren än på andra platser (Williams 1990:175 f.). Iakttagelsen blir spännande i betraktelse

[1] Exemplet har ställts till förfogande av Ulla Stroh-Wollin, Uppsala.

av att det rör sig om trakterna öster om Dalarna där ju vokalisk nasalitet bibehållits längst i dialekterna (se a.a. s. 28 f.).

Det råder inget tvivel om att en större dialektologisk undersökning av runsvenskan är en viktig och angelägen uppgift, som dessutom blivit möjlig att genomföra med hjälp av de databaser som framställts inom två projekt med Lennart Elmevik och Lena Peterson i ledningen (se Elmevik & Peterson 1989 och Peterson 1994a). Inför varje rundialektologiskt studium måste man dock angripa och lösa tre problem som uppkommer i mötet mellan de två disciplinerna. Dessa problem rör materialets representativitet och kan uppdelas i frågor om skriftens avbildning av språket, regionalitet kontra dialektalism och slutligen språkbrukarproveniens.

Den skriftbild som möter oss i runinskrifterna bereder vissa svårigheter. 1900-talsuppteckningar med speciellt utvecklad ljudskrift är naturligtvis bättre lämpade för att återge fonetiska detaljer (särskilt som runristarna med sina texter knappast hade syftet att tillfredsställa dagens språkvetare). Det är dock att märka att runskriften inte är någon annan skrift underlägsen vid återgivandet av syntaktiska förhållanden. Vad gäller ordförrådet är runmaterialets knapphet ett praktiskt men inte principiellt hinder; däremot kan tolkningssvårigheterna innebära en osäkerhet om vilket ord man har att göra med, detta gäller dock företrädesvis namnmaterialet. Som språklig källa är runmaterialet för övrigt underkastat samma svagheter som andra historiska texter, men den mer begränsade uppsättningen på bara 16 skrivtecken innebär självklart en ytterligare komplikation (enligt min mening en nöjsam sådan).

Svårigheterna får inte avskräcka från användande av runmaterialet. Det utgörs till största delen av originaluppteckningar av språkbrukarna själva och även mycket fina fonetiska distinktioner låter sig urskiljas under gynnsamma omständigheter. På ett rent konkret plan kan det dock vara mycket svårt att med säkerhet fastställa den uttalsmässiga bakgrunden hos en viss runföljd. Exempelvis har Lennart Elmevik (1992) övertygande kunnat visa att när ordet *ok* skrivs **ak** o.likn., indikerar a-runan som representation av vokalfonemet att det i dessa fall har realiserats som *ǫ*, men det exakta uttalet är ovisst och han avstår från något fonetiskt återgivande. Den övergripande svårigheten ligger i runortografins med individen varierande karaktär. Det vore lättare om t.ex. digrafen **ai** verkligen alltid tydde på ett uttal med diftong men så är inte fallet. En och samma runristare varierar i sitt beteckningssätt, och att undersöka monoftongeringens historia i runsvenskan är därför synnerligen utmanande.

Vårt andra problemkomplex gäller skillnaden mellan regional och dialektal variation. Jag vågar påstå att ett stort antal runologiska fenomen uppvisar en geografiskt kopplad spridning, men det är långt ifrån självklart att man kan länka denna till runsvenska dialekter i egentlig mening. Saken kompliceras nämligen av ett par faktorer. Existensen av runristarskolor måste tas in i beräkningen. Åtminstone i Uppland finns ett par säkra exempel på att runristarna ingått i lag. Personligen har jag argumenterat mot att ristarna tog upp rent ortografiska drag

från varandra (Williams 1990:11 f.), oavsett om det rör sig om lärlingsförhållanden eller mer jämlika samarbetsformer.

En annan orsak till icke-dialektgeografisk regional variation är kronologisk lagring (se Gräslund 1991, 1992). Runinskrifter från en period, uppvisande ett visst språk, kan distribueras likartat, komplementärt eller blandat med inskrifter från andra perioder. Blandningen av kronologiskt och dialektalt motiverad spridning förklarar antagligen till stor del den mycket splittrade bild man vid en kartering får av olika språkdrags distribution. Sådan primärkartering klargör att de spridningsmönster som avtecknas inte kan likställas med dialektgeografisk variation i vanlig mening. Samtidigt är det fullt möjligt att få syn på vissa intressanta utbredningstendenser; så har t.ex. det förhållandevis stora område inom vilket **h**-runan ofta saknas i initial ställning tolkats som att *h*-bortfall haft en vidare spridning under vikingatid än i moderna svenska dialekter (se Williams 1990:134 f.).

Svårigheten att skilja mellan regional och egentlig dialektal spridning åskådliggörs tydligt i Rune Palms preferens att tala om det förra snarare än det senare fenomenet. Så lyder t.ex. hans sammanfattande avsnitt (1992:252 f.) om den geografiska distributionen »Regionalitet», och han konstaterar däri (s. 253): »Variationen kan ses som utslag av skillnader i sed men också av dialektala skillnader.» Palms distinktion mellan 'sed' och 'dialekt' är belysande.

Det principiellt viktigaste problemkomplexet berör dock runinskrifternas språkliga proveniens. Runstenarna är nämligen trots sin platsbundenhet inte alltid vittnesbörd om språkvanorna i den trakt de har rests.[2] Härmed avses inte i första hand möjligheten av att runstenar kan ha flyttats från sin ursprungsplats (se senast Wilson 1994), utan av att den språkbrukare, vars tungomål representeras i en runinskrift, inte behöver vara från bygden där runmonumentet har placerats. Ett extremfall utgörs av den öländska Karlevistenen som med säkerhet rests på (i någon mening) svenskt område men efter en dansk hövding. Språket på minnesstenen är utan tvivel västnordiskt.[3] Också andra runstenar förefaller belägga språkbruk främmande för platsen från vilken monumenten stammar.

Nordiska inskrifter på de brittiska öarna har naturligtvis sin förklaring i vikingatågen. Rörlighet under samma tidsepok förklarar också att en uppländsk runmästare är verksam i Simrishamn (se Williams 1993:99 not 7 och Nielsen 1994:181). Att svenskar passerat Danmark är inte ägnat att förvåna: »Han dog

---

[2] I denna fråga har jag tidigare (Williams 1990:9) uttryckt mig alltför onyanserat. Väl långt syns mig dock Rune Palm (1992:252) gå som talar om runstenar som »regionalt omarkerade».

[3] Enligt vissa uppgifter är även själva stenen hämtad från Norge (Runstenar s. 46). Detta motsägs av vad professor Per H. Lundegårdh kommit fram till vid en bergartsundersökning av monumentets stenmaterial. Han konstaterar att bergarten utgörs av »gråsvart folierad kvartsporfyrisk metavulkanit», och moderklyften kan »vara att söka i området mellan Döderhult och Bockara» (Lundegårdh 1992). Enligt muntligt meddelande av Lundegårdh har inlandsisen säkerligen deponerat stenen ifråga på Öland.

m det rör sig om lärlingsförhål-

egional variation är kronologisk
ır från en period, uppvisande ett
ntärt eller blandat med inskrifter
ogiskt och dialektalt motiverad
nycket splittrade bild man vid en
ådan primärkartering klargör att
likställas med dialektgeografisk
lt möjligt att få syn på vissa in-
förhållandevis stora område in-
tolkats som att *h*-bortfall haft en
ı svenska dialekter (se Williams

entlig dialektal spridning åskåd-
m det förra snarare än det senare
le avsnitt (1992:252 f.) om den
ı han konstaterar däri (s. 253):
r i sed men också av dialektala
'dialekt' är belysande.
ket berör dock runinskrifternas
trots sin platsbundenhet inte all-
har rests.[2] Härmed avses inte i
a flyttats från sin ursprungsplats
orukare, vars tungomål represen-
bygden där runmonumentet har
a Karlevistenen som med säker-
e men efter en dansk hövding.
liskt.[3] Också andra runstenar fö-
latsen från vilken monumenten

naturligtvis sin förklaring i vi-
förklarar också att en uppländsk
lams 1993:99 not 7 och Nielsen
nte ägnat att förvåna: »Han dog

t mig alltför onyanserat. Väl långt syns
som »regionalt omarkerade».
orge (Runstenar s. 46). Detta motsägs av
ı bergartsundersökning av monumentets
svart folierad kvartsporfyrisk metavulka-
n Döderhult och Bockara» (Lundegårdh
nlandsisen säkerligen deponerat stenen

på Jylland. Han skulle till England», heter det på en runsten i Husby-Lyhundra kyrka, Uppland. På några mellansvenska runstenar anges dödsplatsen bara till Danmark i allmänhet. Runsvenska personnamn som *Dan* och *Jute* tyder möjligen på en fastare koppling till danska områden.

Intressantast på danskt område var naturligtvis Hedeby, den internationella handelsplatsen. Här dog upplänningen Iorund från Björklinge och möjligen en sörmlänning från Kattnäs. Kanske kan deras närvaro kopplas till de uppgifter som Adam av Bremen ger om att sveonernas furstar under en period regerade i Hedeby. Adams information kopplades tidigt till några runminnesmärken i Hedeby som omnämner ett par av de personer som han namnger. Runinskrifterna uppvisar drag som har tolkats som svenska och har därför kommit att tas till intäkt för att ett omfattande »svenskvälde» har funnits i Hedeby.

Hedebysvenskarna kom att bli ett stående inslag i den historiska och runologiska debatten. Intressant nog utgjorde danska forskare de flesta riktigt starka anhängarna av teorin. Men det är också från dansk sida man under närmast weibullianska former har sökt rasera hela tankekonstruktionen under de senaste årtiondena. Jag tänker inte här ge mig in i denna debatt, men däremot avser jag att ta upp ett par språkformer i Hedeby-inskrifterna för att diskutera proveniensfrågan ur ett mer teoretiskt perspektiv.

Flera av de runologiska dragen i två av inskrifterna, Haddeby 2 och 4, har ansetts tyda på svenskt inflytande eller upphov. Dessa drag har välgrundat satts ifråga, senast av Michael Lerche Nielsen (1994), men ett ord på Haddeby 2 kan med fördel diskuteras ytterligare. Det rör sig om dem. pron. **þaun** *þau* (nom. pl. neut.) 'de'. Formen **þaun** är f. ö. okänd i Danmark men är belagd i 17 runsvenska inskrifter från Öland i söder till Medelpad i norr (se Peterson 1994b:51 s.v. *sā(ʀ)*) och finns dessutom i fornsvenskan (Noreen 1904 § 508). Saken kan synas klar, **þaun** på Haddeby 2 kan inte ha inhemsk proveniens utan måste emanera från svenskt område där formen är endemisk. Nu vill Michael Lerche Nielsen långt ifrån acceptera en sådan slutsats och det är här problemet får principiell vikt för diskussionen av runnordiska dialekter. Hans motargument (1994:178) är nämligen: »Forekomsten [af **þaun**] i svensk er imidlertid ingen garanti for, at formen er opstået på svensk grund og udelukkende anvendes af svenskere. Da Hedeby-stenens **þaun** er det ældste belæg på formen *þaun*, er det metodisk set risikabelt at drage tilbageslutninger fra de yngre svenske belæg.»

Frågan är dock om det »metodisk set» är tillåtet att resonera som Lerche Nielsen gör. Svaret på frågan påverkar behandlingen av alla på runnordiskt område avvikande språkformer. Lerche Nielsen tänker sig att Haddeby 2 är rest ett århundrade före de svenska runstenarna, ett inte orimligt antagande, även om den danska runstenskronologin enligt min mening gör alltför stora anspråk på exakthet och slutgiltighet. Formen **þaun** skulle då ha utvecklats på danskt område och sedan spritt sig till svenskt. Orsaken till att inga fler danska **þaun** är belagda kan då dels vara det danska vikingatida runmaterialets litenhet (1/10 av det svenska), dels att formen dött ut redan tidigt.

Personligen vill jag resonera helt annorlunda. När man undersöker ett enstaka belägg ur regional synvinkel förefaller det mig naturligt att inte inkludera det undersökta objektet vid en jämförelse med andra trakters språkliga vittnesbörd. Vi har alltså ett enda belägg på **þaun** i Danmark. Vi finner att denna form är väl belagd någon annanstans på nordiskt område, i detta fall på svenskt. Det måste a priori vara mindre sannolikt att språkföreteelser som uppstår på en plats mycket snabbt dör ut i denna trakt medan de kommer att bli spridda någon annanstans. Det är i sammanhanget viktigt att komma ihåg att **þaun** är en sekundärt utvecklad form. Det är alltså inte så att formen funnits i samnordisk tid för att sedan dö ut i Danmark men fortleva (perifert) på svenskt område.

De nordiska språkens gemensamma ursprung och stora likheter under vikingatid och tidig medeltid får inte förleda oss att tro att man inte redan mycket tidigt hade regionala skillnader, dvs. dialekter. Redan för inskrifter med den äldre runraden har man övertygande räknat med dialektgeografiska skillnader (Syrett 1994:32 f.), där skillnaden östnordiskt–västnordiskt redan börjar synas. Det borde därför inte förvåna dialektologerna att finna särsvenska drag i vikingatida runinskrifter; om dessa särdrag uppträder i en inskrift på t.ex. danskt område bör den naturliga slutsatsen vara att ristningen uppvisar svensk påverkan.

Man kan självklart inte bygga ett resonemang om en inskrifts proveniens på bara en faktor. Den aktuella inskriftens alla karakteristika måste vägas in i bedömningen. Nu uppvisar inte Haddeby 2 några drag som någon har menat skulle vara specifikt danska. Om man går vidare i analysen kan det konstateras att det på minnesmärket uppträder namn som i stor utsträckning inte annars är belagda på danskt område. Det gäller *Sigtryggr* och *Gnūpa*, vilka omnämns av Adam som svear, samt *Āsfriðr*. De tre namnen är kända från svenska runstenar men, som sagt, inte från Danmark. Jag skulle vilja resonera på samma sätt som för **þaun** ovan och dra slutsatsen att namnen pekar mot svenska sammanhang och inte danska. Intressant nog verkar Lerche Nielsen använda sig av en liknande metod när han (1994:179 ff.) nämner några runinskrifter »der rummer [...] utvetydige tegn på at være fremstillet av 'fremmede'». Han (a.st.) drar denna slutsats i anslutning till sitt konstaterande att två namn, *Sigrœifʀ* och *Forkunnr*, på en skånsk runsten från Simris i övrigt bara uppträder i ett tiotal runsvenska inskrifter vardera. Enligt samma modell bör Haddeby 2 enligt min mening tolkas som rymmande otvetydiga tecken på att vara framställd av »främmande».

Om skillnaden mellan rundanskan och runsvenskan är särspråklig, vilket termerna skulle antyda, eller dialektal kan inte behandlas här. Den dialektala variationen inom det område som kommer att bli Sverige är en fullt tillräckligt viktig fråga att studera. Man kanske i detta sammanhang bör erinra om att antagandet av »främmande» språkdrag inte får ges nationalistiska övertoner, vilket tyvärr har varit fallet i debatten om Hedebysvenskan.

Det kan inte råda något tvivel om att det existerade dialektala skillnader inom runsvenskan, liksom denna delvis skiljer sig från sina nordiska grannspråk

da. När man undersöker ett enstat mig naturligt att inte inkludera d andra trakters språkliga vittnesDanmark. Vi finner att denna form mråde, i detta fall på svenskt. Det råkföreteelser som uppstår på en n de kommer att bli spridda någon tt komma ihåg att **þaun** är en sett formen funnits i samnordisk tid erifert) på svenskt område.
ung och stora likheter under vis att tro att man inte redan mycket er. Redan för inskrifter med den med dialektgeografiska skillnader t–västnordiskt redan börjar synas. ıa att finna särsvenska drag i viträder i en inskrift på t.ex. danskt ristningen uppvisar svensk påver-

ang om en inskrifts proveniens på ı karakteristika måste vägas in i några drag som någon har menat are i analysen kan det konstateras ı i stor utsträckning inte annars är *gr* och *Gnūpa*, vilka omnämns av n är kända från svenska runstenar vilja resonera på samma sätt som ı pekar mot svenska sammanhang Nielsen använda sig av en liknan;ra runinskrifter »der rummer [...] emmede'». Han (a.st.) drar denna två namn, *Sigræifʀ* och *Forkunnr*, a uppträder i ett tiotal runsvenska Haddeby 2 enligt min mening tolara framställd av »främmande».
svenskan är särspråklig, vilket terbehandlas här. Den dialektala vabli Sverige är en fullt tillräckligt mmanhang bör erinra om att antaes nationalistiska övertoner, vilket enskan.
xisterade dialektala skillnader insig från sina nordiska grannspråk

under vikingatiden. En försiktig analys tyder på att den välkända dialektgränsen mellan sydväst och nordost står att finna även i runmaterialet och att nordsvenska drag gjort sig gällande redan under senvikingatiden. Det är min förhoppning att dialektologer och runologer, gärna i samarbete, i framtiden skall bli mer intresserade av att utforska våra tidigaste svenska språkliga urkunder ur dialektologisk synvinkel.

Litteratur

Elmevik, Lennart, 1992: Runsvenskt **ak** 'och'. I: Blandade runstudier 1. Uppsala (Runrön 6), s. 13–17.

— & Peterson, Lena, 1989: Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi. I: Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi. En presentation och några forskningsresultat. Uppsala (Runrön 1), s. 7–11.

Gräslund, Anne-Sofie, 1991: Runstenar – om ornamentik och datering. I: Tor 23, s. 113–140.

— 1992: Runstenar – om ornamentik och datering II. I: Tor 24, s. 177–201.

Lerche Nielsen, Michael, 1994: Fremmed indflydelse i det danske runemateriales personnavneforråd. I: Vikingetidens sted- og personnavne. Red. af Gillian Fellows-Jensen & Bente Holmberg. Uppsala (NORNA-rapporter 54), s. 165–185.

Liestøl, Aslak, 1979: Runeringen i Forsa. Kva er han, og når vart han smidd? I: Saga och sed, s. 12–27.

Lundegårdh, Per H., 1992: [Rapport om bergartsundersökning av Karlevistenen.] Brev daterat 1992-02-06 i Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm. Diarienummer 1984/92.

Massengale, James, 1972: A Test Study in Runic Dialectology. I: Studies for Einar Haugen Presented by Friends and Colleagues. Ed. E. S. Firchow & al. The Hague–Paris, s. 379–388.

Moberg, Lennart, 1984: Konungastyrelsen. En filologisk undersökning. [Stockholm] (Samlingar utg. av Svenska Fornskrift-Sällskapet 69:2).

Noreen, Adolf, 1904: Altschwedische grammatik mit einschluss des altgutnischen. Halle (Sammlung kurzer grammatiken germanischer dialekte 8. Altnordische grammatik 2).

Palm, Rune, 1988: Mönsterbunden variation i vikingatidens runinskrifter. I: Studier i svensk språkhistoria. Lund (Lundastudier i nordisk språkvetenskap, serie A 41), s. 214–227.

— 1992: Runor och regionalitet. Studier av variation i de nordiska minnesinskrifterna. Uppsala (Runrön 7).

Peterson, Lena, 1994a: Scandinavian runic-text data base: a presentation. I: The Twelfth Viking Congress. Developments Around the Baltic and the North Sea in the Viking Age. Ed. by Björn Ambrosiani & Helen Clarke. Stockholm (Birka Studies 3), s. 305–309.

— 1994b: Svenskt runordsregister. 2 uppl. Uppsala (Runrön 2).

Ronge, Hans, 1957: Konung Alexander. Filologiska studier i en fornsvensk text. Uppsala (Skrifter utg. av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 3).

Runstenar. Fotografier: Olof Erikson. Texter: Jan Paul Strid. 1991. Malmö.

Syrett, Martin, 1994: The Unaccented Vowels of Proto-Norse. Odense (NOWELE. Suppl. 11).

Thorell, Olof, 1951: Fem Moseböcker på fornsvenska. En språklig undersökning på

grundval av de bevarade handskrifterna. Stockholm–Köpenhamn (Nordiska texter och undersökningar 18).
Williams, Henrik, 1990: Åsrunan. Användning och ljudvärde i runsvenska steninskrifter. Uppsala (Runrön 3).
— 1993: Möres runinskrifter. I: Möres kristnande. Red.: Henrik Williams. Uppsala (Projektet Sveriges kristnande. Publikationer 2), s. 85–116.
Wilson, Lars, 1994: Runstenar och kyrkor. En studie med utgångspunkt från runstenar som påträffats i kyrkomiljö i Uppland och Södermanland. Uppsala (Occasional Papers in Archaeology 8).

Summary

Henrik Williams, On the question of Runic Swedish dialects

All spoken languages quite clearly have dialects. Nevertheless, comparatively little interest has been shown in the Swedish dialects of historical texts, and virtually none at all in Sweden's Viking Age runic inscriptions.

This article reviews the few preliminary studies that have been made of Runic Swedish dialects, as well as providing additional observations by the author on the same topic. These two strands together show that modern dialect patterns are discernible in Viking Age Sweden.

The main focus, however, is on the fundamental problems, methodological and theoretical, which have to be faced in any dialectological investigation of Runic Swedish. These include the difficulty of interpreting ambiguous inscriptions, the question whether geographical distribution is a dialectological or other type of regional phenomenon, and the actual provenance of the language recorded on a given runic monument.

F:19

Mål i sikte

Studier i dialektologi
tillägnade

Lennart Elmevik

Särtryck ur
Svenska landsmål och svenskt folkliv 1995